

National Defence University

AFGANISTANISSA PALVELLEITA SUOMALAISIA RINTAMAVETERAANEJA?

Sotatieteiden päivät 03MAR21

© Försvarsmakten i Norge

© J-P Niemela

Johdanto

- Sotilasyhteisö arvostaa joukkojen taistelukokemusta (combat experience) ja järjestelmien taistelukokemusta (combat proven)
- Suezin ”*valvontajoukko ei kuulu Suomen puolustusvoimiin*” (584/1956, 1§ 2mom)
- Posteriorinen taistelukokemuksellisuus koettelee sotilaan toimintakykyä äärikontekstissa (extreme context)
- Sotilasorganisaatio on Hannah (2007) määritelmän mukaan kriittisen toiminnan organisaatio (Critical Action Organization), joka pyrkii hyödyntämään hyvät käytänteet LI/LL –prosessin avulla
- Suomen osallistumista Afganistanin kriisinhallintaoperaatioon käsiteltiin ensi kerran ulko- ja turvallisuuspoliittisessa valiokunnassa (TP-UTVA) 21.12.2001 ja osallistumisesta päätti TP valtioneuvoston esityksestä. Alkuperäistä osallistumisen kesto (6kk) jatkettiin vuoteen 2021 kesään saakka (ISAF=>RSO).
- Suomalaisotilaat olivat ISAF-operaatiossa useissa taistelukosketuksissa (troops in contact, TIC), operaatiossa haavoittui ainakin 15 sotilasta ja kaatui 2 sotilasta.

Asetelma

C3. Menetelmä
Suppea kirjallisuuskatsaus

C5.
Analysis

C1. Ilmiö
Suomalaisten sotilaiden
tulikastekokemukset
Afganistanissa 2002-2014

C4. Data

- Kansallinen rintamatunnusta käsittelevä lainsäädäntö
- Taistelukosketukset Afganistanissa (Pohjoismaat+ Viro)
- Rantapelkonen (toim.) 2012: *Taistelukentällä*

C2. Käsitteet

- Taistelukosketus
- Tulikaste
- Rintamaveteraanius
- Sotaveteraanius

Sotien 1939-1945 rintamaveteraanit

”Rintamasotilaalla tarkoitetaan Suomen kansalaista, joka vuosien 1939-1945 sotien aikana on osallistunut puolustusvoimien joukoissa varsinaisiin sotatoimiin reserviläisenä, nostomiehenä, vapaaehtoisena tai vakinaisessa palveluksessa olevana. Varsinaisiin sotatoimiin osallistuneeksi katsotaan henkilö, joka on todistettavasti osallistunut taisteluihin rintamavastuussa olleen sotatoimiyhtymän joukoissa tahi sen alueella taikka ilmatorjunta- tai rannikkoujoukoissa, merivoimien alusyksiköissä tahi ilmavoimien lentoyksiköissä.” (1§, 772/1969)

- Rintamatunnusasetus hyväksyttiin 1969 (+24 vuotta)
  - Haku aika päättyi 1994 (+59 vuotta)
- Tammenlehtämerkki otettiin käyttöön 1985 (+40 vuotta)
- Kansallinen veteraanipäivä 1987 (+42 vuotta)

- Yli 450.000 rintamamiestä, rintamapalvelusnaisia 86.000, rintamatunnuksia 3.000

Kriisinhallintaveteraanistatus

- Vuonna 2013 puolustusministeriö käynnisti kansallisen kriisinhallinnan veteraaniohjelman
  - 2013-2014
  - 2015-2019
  - 2020-2023
- Vuonna 2016 puolustusministeriö myönsi kriisinhallintaveteraanikortin noin 45.000 henkilölle

Taistelukosketukset Afganistanissa

	Taistelukosketukset (under fire)	Taisteluissa kaatuneet	Taisteluissa haavoittuneet	Tarkasteluvuodet (n)
Suomi	67	2	15	2008-2014 (7)
Ruotsi	195	9	35	2002-2014 (13)
Norja	?	9	42	2002-2010 (9)
Tanska	?	31	80	2001-2009 (9)
Viro	?	9	102	2003-2017 (15)

Taulukko 1. Otteita Pohjoismaiden ja Viron sotilaiden rintamakokemuksia Afganistanissa. Avoimet lähteet tutkijan hallussa.

Tarkastelu

Rintamatunnusasetus (§, 772/1969)	SKJA rintamaveteraani
<i>Suomen kansalaista</i>	Kriisinhallintahenkilöstön yleinen kelpoisuusvaatimus
<i>puolustusvoimien joukoissa</i>	<i>"kriisinhallintaorganisaatio kuuluu puolustusvoimiin ja on Pääesikunnan alainen" (211/2016)</i>
<i>todistettavasti osallistunut taisteluihin</i>	Vähintään 67 taistelukosketusta, 15 haavoittunutta, 2 kaatunutta
<i>rintamavastuussa olleen sotatoimiyhtymän joukoissa</i>	ANA 209. Armeijakunta (8.000) ISAF RC North (5.000)
<i>vuosien 1939-1945 sotien aikana</i>	vuosien 2001-2021 aikana

Taulukko 2. Vertailua rintamasotilaan ja SKJA:n rintamaveteraanin välillä

Johtopäätökset

- Käsitteellisesti rintama/taisteluveteraaniutta voidaan tarkastella sota- ja sotilastieteiden näkökulmasta
- Teoreettisen laskelman perusteella pelkästään Afganistanissa on palvellut $8 \times 67 = +500$ rintamaveteraania.
- Rintamaveteraanien määrän kartoittaminen edellyttää taistelutoimien ja taistelukosketuksen alueellista ja ajallista rajaamista, esimerkiksi äärikontekstiteorian näkökulmasta

Hannah et al (2008)		Tutkijan jäsenys
Ajallinen ulottuvuus	Valmistautuminen	Kriittiseen toimintaan/taisteluun valmistautuminen
	Ääritilanne	Troops in contact, taistelukosketus
	Jälkitoimet	Taistelukyvyyn palauttaminen, defusing/debriefing, organisatorinen dokumentointi
Seuraukset	Kriittisyys ja suuruus	Kuolema, vakava vamma, ei-näkyvät vammat
	Todennäköisyys	Hotspots, Vulnerable Points, Killzone
Uhkan muodot	Fyysiset uhkat	Realisoituneet
	Sosiologispsykykkiset uhkat	Merkitykselliset
	Materiaaliset uhkat	Korjattavissa

Taulukko 3. Taistelukosketus äärikonteksissa

KUNNIAANSOITUKSENA PALVELUKSESSA MENEHTYNEILLE
SUOMALAISILLE KRIISINHALLINTAVETERAANEILLE
1956 - 2016

UNFICYP	1964-05	+++++
UNTSO	1948-	+++
UNEF II	1973-79	+++++
UNIFIL	1982-01	+++++
UNPROFOR	1992-95	+
UNPREDEP	1995-99	+++
SFOR	1997-03	++
KFOR	1999-	+++
ISAF	2002-14	++
UNDOF	1979-93	++++